Tiyatronun Temel Kavramları

Cevap Anahtarı · Kısa Çözümler

KOLAY Isınma Soruları (1–10)

1. **1–b 2–ç 3–c 4–a**
   Perde büyük, sahne küçük bölümdür.

2. **B) Dekoru, ışığı ve kişilerin davranışlarını göstermek**
   Atölye tarifi, loş ışık, "çekinerek", "fırçayı bırakır" gibi yönergeler sahneleme içindir.

3. **Y – D – Y – D**
   Tiyatroda anlatıcı yoktur (gösterme); perde sahneden büyük bölümdür.

4. **C) Monolog**
   Usta Rıza yalnızken kendi kendine konuşmaktadır.

5. **a) serim b) aksesuar c) gösterme**
   Tiyatro gösterme tekniğine dayanır.

6. **A) Diyalog**
   Karşılıklı konuşma diyalogdur; tek kişinin konuşması monologdur.

7. **C) Olayların anlatıcı olmadan kişilerin konuşmalarıyla ilerlemesi**
   Diğer özellikler hikâyede de vardır; tiyatro gösterme tekniğine dayanır.

8. **B) Çırağın aceleciliği ile ustanın sabır anlayışı arasındaki karşıtlık**
   Yusuf siparişi yetiştirmek ister, Usta Rıza ise çininin aceleye gelmeyeceğini savunur.

9. **E) Metindeki bütün sahne yönergelerini yüksek sesle okumaya**
   Yönergeler okunmaz, uygulanır; oyuncu onları hareket ve ses tonuyla gösterir.

10. **Örnek: Dekor, olayın nerede ve hangi dönemde geçtiğini seyircinin bir bakışta anlamasını sağlar. Kostüm ise kişinin kim olduğunu, mesleğini, toplumsal konumunu ve yaşadığı dönemi gösterir.**
    İki unsur da görsel bilgi vererek gösterme tekniğini destekler.

ORTA Pekiştirme Soruları (11–20)

11. **D) İyi bir işin zamana değil, gerekli sürecin tamamlanmasına bağlı olduğu**
    Usta, işin kalitesinin acele değil sabır ve süreç gerektirdiğini mecazlı bir sözle anlatır.

12 **A) Kişinin iç dünyasını, kaygılarını ve geçmişini seyirciye yansıtmak**
Usta Rıza'nın yalnızlığı ve zanaatının geleceğine dair kaygısı monologla ortaya çıkar.

13 **D) I ve III**
"Kırk yıl" I'i, son soru III'ü destekler. "Sabrı yok, ama gözü var." sözü yeteneği kabul ettiğini gösterir.

14 **Örnek: (Loş bir kütüphane. Dışarıda yağmur sesi. SELMA HANIM ışıkları kapatırken rafların arasında bir ses duyar.) SELMA HANIM — (Şaşkın) Kim var orada? ÇOCUK — (Korkuyla) Benim... Kitabı bitirmek istemiştim. SELMA HANIM — (Gülümseyerek) Annen merak etmiştir, gel bakalım. ÇOCUK — Kitabı yanıma alabilir miyim?**
Yönerge dekor-ışık-hareket göstermeli; diyalog kişi adlarıyla ve kısa çizgiyle yazılmalıdır.

15 **A) Serim – düğüm – çözüm**
Önce kişiler ve durum tanıtılır, sonra çatışma zirveye çıkar, en son sonuca bağlanır.

16 **B) (Gözleri dolarak)**
Diğer yönergeler ışık, hareket, dekor ve bölüm geçişiyle ilgilidir.

17 **E) Köylülerin ikiye bölünmesi ve öğretmenin köyü terk etme noktasına gelmesi**
Çatışmanın en yüksek noktası ikinci perdededir; üçüncü perde çözümdür.

18 **C) Telaşlı ve yükselen bir ses tonuyla, vurguyu "yarın" sözcüğüne vererek söylemek**
Replik aceleyi ve kaygıyı yansıtır; tonlama ve vurgu bu duyguya uygun olmalıdır.

19 **Örnek: Güçlük: Kişilerin iç dünyası ve geçmişi doğrudan anlatılamaz. Araçlar: Monolog, diyalog içinde bilgi verme, sahne yönergeleri (hareket, mimik), dekor ve kostüm.**
Tiyatroda bilgi gösterme yoluyla aktarılır.

20 **D) Sahneye yeni bir kişinin girmesi ya da bir kişinin sahneden çıkması**
Sahne, kişi kadrosunun değişmesiyle başlayan küçük bölümdür; perde ise oyunun büyük bölümüdür.

ZOR Düşünme Soruları (21–30)

21 **E) Seyircide zihinsel ve duygusal bir farkındalık oluşturması**
Seyircinin kendini sorgulaması, farkındalık işlevine işaret eder.

22 **C) Olaylar bir anlatıcının ağzından aktarılmıştır.**
Tiyatroda anlatıcı yoktur; olaylar diyalog ve yönergelerle gösterilmiştir.

23 **E) I, II ve III**
Kostüm, dekor-aksesuar ve dil; üçü de dönemin inandırıcılığını etkiler.

24 **D) Sevinç ile yalnızlığı aynı anda göstererek karşıtlık oluşturmak**

Işık ve dekor, iki zıt duyguyu yan yana koyarak anlamı güçlendirir.

25 **B) Olayları seyirciye bir anlatıcının ağzından özetlemek**

Monolog bir oyun kişisinin kendi iç dünyasını yansıtır; tiyatroda olayları dışarıdan özetleyen bir anlatıcı yoktur.

26 **Örnek: 1. Yusuf, "Ama sipariş yarın teslim edilecek!" derken sesini yükseltmeli ve bir adım öne çıkarak telaşını göstermelidir. 2. Usta Rıza son sözünü söylemeden önce fırçayı yavaşça bırakmalı, ayağa kalkıp kısa bir sessizlikten sonra sakin ve kararlı bir tonla konuşmalıdır.**

Notlar yönergelerle ve kişilerin duygularıyla uyumlu olmalıdır.

27 **A) Sahnedeki her ayrıntının dramatik örgüde bir işlevi olması gerektiğini**

Söz, gereksiz ayrıntıdan kaçınılması, sunulan her unsurun olay örgüsünde karşılık bulması gerektiğini anlatır.

28 **B) Olayların kişilerin diyaloglarıyla gösterilmesi**

Görsel unsurlar radyo tiyatrosunda algılanamaz; diyalog iki türde de temel araçtır.

29 **E) Duyguların anlatılmak yerine davranış ve eylemlerle gösterilmesi**

Parça gösterme tekniğini, duygunun somut eylemlerle aktarılmasını anlatır.

30 **Örnek: 1. Mekân ve zamanı anlatan cümleler → dekor, ışık ve sahne yönergeleri 2. Kişilerin duygularını anlatan cümleler → ses tonu, jest-mimik yönergeleri ve monolog 3. Olayların anlatımı → diyaloglar ve oyuncu hareketleri**

Tiyatroda anlatıcının görevini yönerge, dekor, diyalog ve monolog üstlenir.